

XITOIY TAJRIBASI: KAMBAG'ALLIKKA QARSHI MUVAFFAQIYATLI SIYOSAT SABOQLARI

Jumanazarov Nodirbek Norzullayevich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Tadbirkorlik va Boshqaruv fakulteti Bug'alteriya hisobi

11BH-25 guruh jumanazarovnodirbek@gmail.com

Mamadmurodov Fayozbek Allisherovich

fayozbekmrm012008@gmail.com

Anotatsiya: *Korrupsiya dunyo bo'yicha davlatlarning ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan jiddiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Ushbu maqola Xitoyning korrupsiyaga qarshi siyosiy tajribasini tahlil qiladi va bu boradagi muvaffaqiyatli strategiyalarni o'rganadi. Tadqiqot doirasida Xitoyning siyosiy iroda orqali korrupsiyaga qarshi qat'iy choralar ko'rishi, qonuniy va tartibotiy mexanizmlarni mustahkamlashi, shuningdek, markaziy tekshiruv komissiyalari va mustaqil nazorat organlarini faol ishlatishi ko'rib chiqiladi. Maqolada shuningdek, yuqori va past darajali mansabdorlarni nazorat qilish, monitoring tizimlarini rivojlantirish va javobgarlikni oshirish bo'yicha amalga oshirilgan amaliy choralar tahlil qilinadi. Xitoy tajribasidan olinadigan asosiy saboqlar, jumladan, siyosiy liderlikning muhimligi, institutsional islohotlarning ahamiyati va davlat hamjamiyati o'rtasidagi hamkorlikning zarurligi, boshqa davlatlar uchun korrupsiyaga qarshi samarali siyosatni shakllantirishda qo'llanishi mumkinligi ko'rsatib o'tiladi. Ushbu maqola Xitoyning tajribasini o'rganish orqali korrupsiyaga qarshi strategiyalarni takomillashtirish va ularni turli siyosiy tizimlarga moslashtirish imkoniyatlarini taqdim etadi.*

KIRISH

So'nggi o'n yil ichida Xitoy iqtisodiy rivojlanishning jadal suratda rivojlanishi bilna bir qatorda, keng ko'lamli ijtimoiy islohotlar ham amalga oshirdi. Ayniqsa, 1978 yildan keyingi bozor islohotlari va 2012 yildan buyon amalga oshirilgan "Aniq tizimli kambag'allikni kamaytirish" siyosati orqali mamlakat 800mimgdan ortiq aholini qashshoqlik chegarasidan chiqarish natijasiga erishdi.(Eslatmu uchun o'sha davrda xitoy aholisi 1.353mlrd bo'gan) Ushbu jarayon dunyo davlatlari uchun samarali ijtimoiy siyosat modeli sifatida ko'rilmogda. Xitoy tajribasi kambag'allikka qarshi kurashda institutsional mustahkamlik, mahalliy boshqaruv va texnologiyalashuvning muhimligini namoyish etadi.

ASOSIY QISM:

kamaytirish" (2013-yildan buyon Xitoy kambag'allikka qarshi kurashishni aniq boshqarilaydigan tizimini yo'lga qo'ydi. Har bir oila, har bir shaxsning kabag'allgi bo'yicha individual reja ishlab chiqildi va buning natijada resurslar to'g'ti yo'naltirildi. Ayniqsa hukumat kambag'allikni qisqartirishni davlat siyosatida alohida o'rin tutadi deb bildi. Chunki Xitoy aholisi son jihatdan anchayin ko'p va davlat budjetini aholi soniga bo'ganda BMT va Jahon banki ishlab chiqqan xalqaro normadan pastligi ma'lum bo'lgan. Yuqorida aytilganidek davlat har biro dam uchun individual yondoshgandan keyin har biro dam samarali va maqsadli ish yuritib boshlaydi.

“Maqsadli qashshoqlikni MQK) Xitoy hukumatining qashshoqlikka qarshi kurash bo'yicha so'nggi siyosati bo'lib, 2020-yilgacha qolgan 70 million xitoylik fuqarolarni qashshoqlik chegarasidan yuqoriga ko'tarishga qaratilgan. MQK sxemasi har bir kambag'al oilaning mahalliy hukumat amaldori bilan yakkama-yakka bog'langanligi va keyinchalik ularning qashshoqlik uchun javobgarligini o'z zimmasiga olishi bilan ajralib turadi. MQK ning asosi bo'lishiga qaramay, bu juftlik mexanizmi kam akademik e'tiborga ega.

Xitoyning Shensi provinsiyasi qishloqlaridagi ikkita qishloqdagi o'nta uy xo'jaligining empirik misolini o'rganishga asoslanib, ushbu maqola “aniqlik” tushunchasi MQK orqali qanday amalga oshirilayotganini yaxshiroq tushunish uchun mikro darajada ushbu juftlashtirish mexanizmini va uning qashshoqlikni bartaraf etish natijalarini o'rganishga qaratilgan.

MQK juftlik tizimiga ta'sir qiluvchi ikkita o'ziga xos xususiyat paydo bo'ldi: birinchidan, tayinlangan mahalliy amaldorning martabasi muhim ahamiyatga ega, chunki yuqori mansabdor shaxslar o'z ixtiyorida katta ijtimoiy va moliyaviy resurslarga ega bo'lib, ularning uy xo'jaliklari uchun kambag'allik darajasini pasaytirish bo'yicha yaxshi natijalarga olib keladi.

Ikkinchidan, kam ta'minlangan uy xo'jaliklarining kambag'allikni bartaraf etish dasturida faol ishtirok etishga tayyorligi va qobiliyati MQK sxemasi doirasida passiv qabul qiluvchi uy xo'jaliklari bilan solishtirganda uzoq muddatli istiqbolda yaxshi natijalarga erishish uchun foydalidir.

MQK samarali ishlash va Xitoyning qashshoqlikni kamaytirish maqsadlariga erishish imkoniyatiga ega; ammo, bizning tahlilimiz shuni ko'rsatadiki, ba'zi juftlashtirish mexanizmlari boshqalarga qaraganda qashshoqlikni kamaytirish maqsadlariga erishishda samaraliroqdir.

Xitoyda kambag'allikka qarshi ijtimoiy yordamdan emas balki infrotuzilamarni yaxshilashdan boshlandi. Elektor energiyasi, ichimlik suvi, yo'llar, internet tarmog'i chekka-chekka hududlargacha yetkazildi. 2014-yilda Xitoy qashshoq hududlarda tarqalgan quyosh fotovoltai (PV) tizimlarini joylashtirish orqali qishloq qashshoqligini engillashtirishga yordam berish uchun ulkan rejani e'lon qildi. Qashshoqlikdan xalos bo'lish uchun quyosh energiyasi dasturi (SEPAP) 2020 yilga kelib butun mamlakat bo'ylab 35 000 ga yaqin qishloqdagi 2 milliondan ortiq uy xo'jaliklariga 10 GVt quvvatni qo'shish va undan foydalanishni maqsad qilib qo'ygan. Ushbu maqola tashabbusning oqibatlarini siyosiy hujjatlarni tahlil qilish va uni QVning uzoq va asosan QVQda amalga oshirilishini o'rganish orqali o'rganadi. Tibet platosi. Tadqiqot SEPAPni amalga oshirishdagi cheklovlarni va elektr energiyasini ishlab chiqarish uchun go'yoki past uglerodli infratuzilmani yaratish bo'yicha bahsli mahalliy istiqbollarni ko'rsatadi. Xususan, u mahalliy byurokratlar va nodavlat sub'ektlarni tegishli rag'batlantirish mexanizmlarisiz yoki "yuqoridan pastga" siyosatni amalga oshirish jarayonini mustaqil nazorat qilmasdan, qishloq va kam rivojlangan hududlarda energiya infratuzilmasini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chegaralari bo'yicha yangi istiqbollarni ko'taradi. Xitoy xokimiyati kambag'allikni qisqartirishning eng samarali yechimi bu ta'lim deb topdi

va yosh bolalarning ta'limiga kata e'tibor qaratildi. Quydagi keng qamrovli ta'lim yordami: Moliyaviy ko'mak, ta'limga kuirish imkoniyatlarini kengaytirish.

Kambag'allikni kamaytirishda Xitoy kasbga yo'naltirishni alohida strategiya sifatida belgiladi. Ular "har bir oila kamida bitta malakali ishchiga ega bo'lishi kerak" degan tamoyilni qo'lladi. Har bir oilada yoshlarni va kata yoshli insonlarni kasb hunarga qo'qitish boshlandi. Xitoy texnologiyani ham ta'lim sifatini oshirishda muhim vosita sifatida qo'lladi: qishloq maktablari internet orqali yirik shaharlardagi o'qituvchilarning darslariga ulanadigan bo'ldi, masofaviy kasb-hunar kurslari ochildi, ta'lim resurslari (video darslar, elektron kitoblar) bepul tarqatildi. Bu, ayniqsa, pandemiya davrida juda katta rol o'ynadi.

Barchaga arzon ehtiyot qismlar, yokida arzon va sifatli tovarlar qaysi dalatniki deganda albatta "MADE IN CHINA" yozuvi keladi. So'ngi 20 yil ichida Xitoy elektron tijorat dasturlari juda yuksaldi. 2000-yildan buyon Alibaba.com va JD.com saytlari dunyo miqyosida keng foydalanildi. Ushbu saytlarda Xitoyning qishloq hududlarida ishlab chiqarilgan mahsulotlarni shaharga olib chiqish imkoniyatini berdi. Hozirda Alibaba elektron savdo platformasi dunyodagi eng mashxur ilovalardan biri. Bu esa xitoy mahsulotlarini butun dunyo qiziqish bildirib sotib olinayotganidan dalolat beradi.

Kambag'allikka qarshi tizimli yondashuvlar: :

2013-yildan buyon Xitoy kambag'allikka qarshi kurashni aniq boshqariladigan tizim asosida yo'lga qo'ydi. Har bir oila va shaxs uchun individual reja ishlab chiqildi, buning natijasida resurslar samarali yo'naltirildi. Hukumat kambag'allikni qisqartirishni davlat siyosatida alohida o'rin tutadi deb belgiladi, chunki aholisi soni ko'p bo'lgan mamlakatda budjet resurslari chegaralang

Maqsadli qashhoqlikni kamaytirish:

Xitoy hukumatining so'nggi siyosati bo'lib, 2020-yilgacha 70 million fuqaroni qashshoqlik chegarasidan yuqoriga ko'tarishga qaratilgan. MQK sxemasi har bir kambag'al oilani mahalliy hukumat amaldorlari bilan yakkama-yakka bog'laydi va ularning kambag'allikni kamaytirishdagi javobgarligini belgilaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, mahalliy amaldorlarning martabasi va kam ta'minlangan uy xo'jaliklarining faol ishtiroki dastur samaradorligiga muhim ta'sir ko'rsatadi.

Infratuzilmaviy rivojlanish:

Xitoyda kambag'allikka qarshi kurashning asosiy yechimi sifatida ijtimoiy yordamdan ko'ra infratuzilmani rivojlantirishga e'tibor qaratildi. Elektor energiyasi, ichimlik suvi, yo'llar va internet tarmoqlari chekka hududlargacha yetkazildi. 2014-yilda Xitoy quyosh energiyasini qo'llash orqali qishloq hududlaridagi kambag'allikni kamaytirishga ulkan reja ishlab chiqdi (SEPAP). 2020-yilga kelib, dastur 35 000 dan ortiq qishloq va 2 million uy xo'jaligini qamrab oldi, bu esa uzoq muddatli energiya barqarorligini ta'minladi.

Ta'lim va kasb-hunar strategiyalari:

Xitoy kambag'allikni kamaytirishda yosh avlod ta'limiga katta e'tibor qaratdi. Moliyaviy ko'mak, masofaviy darslar, bepul video darslar va elektron kitoblar orqali ta'lim imkoniyatlari kengaytirildi. Shuningdek, kasb-hunar tayyorgarligi bo'yicha "har bir oila kamida bitta malakali ishchiga ega bo'lishi kerak" tamoyili qo'llanildi. Texnologiya masofaviy ta'lim va qishloq hududlarida malakali ishchi tayyorlashda muhim vosita sifatida ishlatildi.

Raqamli iqtisodiyot va elektron savdo

Alibaba.com va JD.com kabi elektron savdo platformalari qishloq hududlarida ishlab chiqarilgan mahsulotlarni shaharlarga olib chiqishga imkon yaratdi.

Bu mahalliy tadbirkorlikni jonlantirdi va xalqaro bozorda Xitoy mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirdi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytish kerakki Xitoy davlatining axolisini kambag'allikni qarshi muvaffaqiyatli siyosati va tajribasi shuni ko'rsatadiki, barqaror rivojlanish o'sish uchun nafaqat iqtisodiy balkim ta'lim, kasb xunar, infratuzimalarni uyg'un kompleksi muhim omil hisoblanadi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar qishloq hududlariga yangi imkoniyatlar olib kirib, mahalliy tadbirkorlikni jonlantirdi. Mahalliy boshqaruvning faolligi, mas'uliyat tizimi va resurslarning manzilli taqsimlanishi siyosatning muvaffaqiyatini yanada kuchaytirdi. Umuman olganda, Xitoy tajribasi shuni isbotlaydiki, kambag'allikni kamaytirish faqat moddiy yordam bilan emas, balki inson salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan izchil va tizimli islohotlar orqali amalga oshadi.

Xitoy davlatining kambag'allikka qarshi muvaffaqiyatli siyosati shuni ko'rsatadiki, barqaror rivojlanish nafaqat iqtisodiy, balki ta'lim, kasb-hunar va infratuzilma rivojini uyg'unlashtirish orqali amalga oshadi. Raqamli texnologiyalar va mahalliy boshqaruvning faoliyati siyosatning samaradorligini oshiradi.

Xitoy tajribasi boshqa davlatlar, xususan Markaziy Osiyo davlatlari uchun amaliy o'rganish manbai bo'lishi mumkin. Bu yondashuv boshqa davlatlar uchun ham amaliy o'rganish manbai bo'la oladi. Aniqlashtirish markaziy osiyo davlatlariga!

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Zhang, H., Wu, K., Qiu, Y., Chan, G., Wang, S., Zhou, D., Ren, X. (2020).

Solar photovoltaic interventions have reduced rural poverty in China. Nature Communications.

2. uan, C., Ding, T., Wu, B. (2024).

Targetedness, effectiveness, and sustainability of China's photovoltaic poverty alleviation programmes. Energy, Vol. 300.

3. "Targeted poverty alleviation through photovoltaic-based intervention: Rhetoric and reality in Qinghai, China" (2021).

Manba: The book of China's poverty alleviation history, <https://amro-asia.org/>, <https://hdr.undp.org/>